

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

58. An Clerici inter esse possint alicui exercitui exitando Milites generatim
ad pugnam? Et an Clericus sine irregularitatis periculo possit Milites in
bello justo hortari generatim ad percutiendum, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

§. 1. **P**roter autem hoc casus, firma remanet nostra conclusio, illicitum esse Cardinalibus, Episcopis, & Clericis pugnare, seu in bello exercitiis præesse, nisi id faciant de licentia Summi Pontificis, qui solus in hoc potest dispensare; vt patet ex Gondono in *Summ. lib. 6. quæst. 19. cap. 10. num. 27.* Castro Palao tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 6. num. 9. Henriquez lib. 1. cap. 13. numer. 1. in glossa littera O, Azorio tom. 3. lib. 2. cap. 16. quæst. 12. cum aliis communiter. Et ita in terminis casus nostri docet Duallius de *Iust. & Iur. lib. 2. tract. 1. disp. 10. §. 11. numer. 476. & Syluius in 2. 2. D. Thom. quæst. 40. art. 2. §. Queritur secundo; unde malè dixit Gratianus, causa 23. quæst. 3. & Baldus conf. 439. Episcopos vel Clericos non posse arma sumere, etiam cum autoritate Summi Pontificis. Et idè meritò contra Gratianum insurgunt Bañes, Malderus, Syluius locis citatis, Ioannes VVigers in 2. 2. D. Thomæ quæst. 40. art. 2. numer. 78. Becanus in 2. 2. tract. de Bello cap. 25. numer. 8. & Suarez disp. 13. de Bello, sect. 3. numer. 4. & contra Baldum Atrajio in 2. 2. quæst. 40. art. 2. numer. 8. firmantes, vt diximus, posse Summum Pontificem in hoc præcepto dispensare; quia non est diuinum, sed humanum. Verùm, si Pontifex ab'que rationabili causa dispensaret, licet factum teneret; non tamen rectè faceret, sed peccaret; vt docent inter alios Candidus tom. 1. disquis. 19. art. 9. dub. 2. Malderus in 2. 2. quæst. 40. art. 2. Ledesma in *Summa tom. 2. tract. 3. cap. 13. concl. 49.* Trullench in *Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 5. numer. 1.* Molina de *Iust. tom. 1. tract. 2. disp. 108.* & Bañes in 2. 2. quæst. 40. art. 6. dub. 2. Superest denique difficultas breuiter elucidanda, an supradicti incurrant irregularitatem? Respondeo, distinguendo; aut bellum; in quo supradicti Cardinales, & Episcopi præsentunt, est iniustum; & tunc certum est, quòd non solum peccant mortaliter, sed incurunt irregularitatem, etiam si aliquem manu propria non occidant: nam Hurtado de Mendoza vol. 2. disp. 169. sect. 14. §. 131. Henriquez lib. 1. cap. 13. numer. 3. Suarez in 2. 2. disp. 13. de Bello sect. 3. numer. 7. Bañes 2. 2. quæst. 40. art. 2. dub. 4. Squillante de oblig. Clericorum p. 6. dub. 8. num. 99. Tolofanus in *synagm. Iur. lib. 31. cap. 23. num. 4.* & Doctores communiter asserunt præbentes pecuniam, consilium, opem, &c. in bello iniusto, omnes effici irregulares. Si bellum verò sit iustum dicendum est: supradictos peccare quidem mortaliter contra honestatem status Clericalis, vt supra satis firmatum est; non autem incurtere irregularitatem. Nam iura noluerunt pugnantes in bello iusto esse irregulares, nisi propria manu occidant; vt patet in cap. peritio tua de homicidio, & docet Auila de censuris p. 7. punct. 14. §. 5. num. 2. & 3. Cornejo in 3. part. rr. 5. de Irregular. dub. 2. quæst. 2. numer. 2. & alij communiter.*

Sup. hoc in tom. 5. tr. 6. Ref. 93. §. vt. à lin. 6. & in Ref. 95. §. etiam vt. & in alio §. & vest. eorum annotationi, & hic insertum in fine Ref. 61.

RESOL. LVIII.

An Clerici interesse possint alicui Exercitii excitando Milites generatim ad pugnam?
Et an Clericus sine irregularitatis periculo possit Milites in bello iusto hortari generatim ad percutiendum, & occidendum hostes, modo in particulari neminem occidi suadeat?
Et quid de illis Clericis, qui gubernant naues ad pugnam?
Et obseruatur Milites sine Clericos, sine laicos, qui sunt in parte postrema Exercitus, & qui morantur

lites ceteri non possunt propinquius Militem animos ad occidendum addere, non esse irregulares.

Et verum necessaria sit Clericis licentia Summi Pontificis ad existendum in Exercitu absque irregularitate, & quantum sit peccatum contra obedientiam?
Et an Clerici, qui non pugnant, sed spiritualiter adiuuandi causa bello interfunt, spolia hostium parinde ac Milites accipere possint & retinere, nisi de contraria Supremi Ducis voluntate consint? Ex part. 10. tr. 2. Ref. 7.

§. 2. **D**iximus supra, non posse Clericos in facie constitutos propria manu pugnare, vel exercitum ducere, aut pugnantibus, percutientibus, que præesse; vt inde colligeres, posse bello interesse, & subsidia spiritualia ministrare, milites consolentur, & ad pugnam excitant; modo non excitent speciatim, & expressè ad occisionem, & mutilationem inimicorum; quia hæc officia aliena non sunt de Clerici statu, & ita tradunt Cotarru. Coninch. Bonac. Valenz. Stuar. & alij supra, & constat ex cap. omni inuoc. cap. hortatu cap. prætere & alij 23. quæst. 8. neque obstat textus; in cap. quòd in dubijs, de penis; vbi Innocentius III. eodem modo, deponi mandat eos sacerdotes, qui gubernant naues ad pugnam, & personaliter exercere conficium, pignus eos, qui alios incitant ad pugnam; Non, inquam, obitas, quia vt benè dicit Glossa, loquitur text. de bello iniusto, non autem iusto argum. cap. sicut dignum, 8. Qu. verò de homicidio; & leg. item Mela, §. item casus, ff. ad leg. Aquil. vt autem Clerici hoc officium execcent, non indigent speciali licentia Summi Pontificis, quia nullo iure cauetur, hanc illis esse necessitatem. Nam text. in cap. reprehensibile, & c. quo an. 2. 3. quæst. 8. qui ad hoc probandum adducuntur, non conuincunt. Quia in cap. reprehensibile reprehenduntur Episcopi, non quia ad bellum ob consolandos milites, eoque ad pugnam hortandos sine licentia profecti fuerant; sed quia ibi sicut reliqui milites pugnauerant; & quia hac occasione impediti non venerant ad Concilium, quod Summus Pontifex Romæ congregauerat. Textus verò in cap. quo an. non de professione ad bellum, sed ad Imperatoris Abalam loquitur; & grauius reprehenditur a Pontifice Episcopus, qui eius mandatum contemnit ob Imperatoris iussa exequenda; præcipi è cum Canonice euidenter præcipiant, nullum omninò Episcoporum, qui leuitica portione sunt contenti, nisi Summo Pontifice viso, atque consulto, ad comitatum hoc est ad Imperialem Aulam debere contulerit. Et hæc omnia docet etiam Castus Palao in 1. tract. 6. disp. 5. punct. 7. numero 5. & 6. Coninch de alijs. hum. disp. 31. numero 86. Valenzia tom. 3. disp. 3. quæst. 16. puncto 4. Laymann lib. 2. tract. 3. cap. 12. numer. 19. Becanus cap. 13. quæst. 25. numer. 5. & alij penes ipsos, qui eam asserunt non esse dicendum à tali clerico, occidenda. Verum probabiliter docent Henriquez lib. 1. cap. 12. numer. 4. L. R. & Auila de cens. p. 9. punct. 6. sect. 3. dub. 2. concl. 2. & videtur meum Nauarri loco citato si attentè legatur, iuncto consilio 4. & 6. de Homicidio, posse clericum, sine irregularitatis periculo, milites in bello iusto hortari generatim ad percutiendum, & occidendum hostes, modo in particulari neminem occidi suadeat; cum talis concursus ad homicidium directus, & valde propinquus sit. Et ita hæc sententiam docet prout Auilam & alios, Dicastillus de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 26. §. 11. n. 484. Vide etiam Duallium in 2. 2. D. Thomæ tract. de Bello art. p. qui etiam obseruat, milites, siue Clericos, siue

Laicos, qui sunt in parte postrema exercitus, & qui moraliter ceteri non possunt propinquis militibus animos ad occidendum addere, non esse irregulares, quippe, cum ad occisionem & mutilationem, vt patet non cooperentur.

2. Sed si aliquis quærat, vtrum necessaria sit licentia Prælati ad existendum in exercitu absque irregularitate? Aliqui censent Ecclesiasticum exhortatorem ad pugnam licitam esse irregularem cæde sequuta; si adfuit exercitui absque licentia Prælati. Censeo tamen in eo euentu non esse irregularem, licet eius in exercitu præsentia sit peccatum contra obedientiam: quia licentia Prælati, aut carentia eius nihil pertinet ad rationem homicidij, aut defunctum lenitatis: Ergo si illa actio cum licentia non spectat ad eos defectus, nec sine illa spectabit. Et ita docet Hurtadus de charitate vol. 2. disp. 169. sect. 14. §. 135. Et tandem pro coronide huius tractatus dubitari potest, an Clerici, qui non pugnandi, sed spiritualiter adiuvandi causa, bello interfunt, spolia hostium perinde ac milites accipere possint, & retinere? Respondeo affirmatiuè, (nisi de contraria supremi Ducis voluntate constat) quia tales Clerici sunt exercitui utiles, imò, & pars exercitus; ideoque gaudere debent commodis belli, cuius etiam periculis sunt expositi. Et ita docet Laymann. 20. & Dicaillus n. 489.

Lorca, cui adde Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. numer. 19. & Bonacinam tom. 2. disput. 2. quæst. vlt. punct. vlt. §. 4. 2. numer. 29. Clericos in Minoribus non prohiberi, quominus propria manu pugnent. Quamuis autem hinc excipi debeant beneficiati, non tamen peccati mortalis semper damnandi sunt, si eorum beneficia residentiam non postulent, & nihil obligationis, quod beneficiis eorum incumbit, negligatur: maxime si bellum contra infideles, aut hereticos institutum sit. Quod idèd assero, quia in quibusdam Germaniæ Diocæsisbus vsitatum est, vt Canonicis nondum Capitularibus, neque relictis Capitularium habentibus interim permittatur, quodcumque ipsi libitum est, etiam ad bellum proficisci. Si tamen accidat beneficiarium propria manu in bello aliquem occidere, vel mutilare; beneficium resignare debet, vel dispensationem super irregularitatem impetrare.

Sup. hoc ibidem in principio, & paulo post vers. Excipiunt & pro Beneficiariis ibidem, paulo inferius vers. Quod etiam.

Sup. hoc in tom 5. tit. 5 Ref. 42. §. 1. &c.

Sup. hoc supra in Ref. 52 in principio, & pro finem, §. 1. Vers. De Religiosis.

4. Sed quid dicendum de Religiosis Laïcis. An peccent pugnando propria manu? & videtur affirmatiuè respondendum ex c. eos qui 20. q. 3. vbi mandatur excommunicari; quod non fieret, nisi graue esset peccatum. Sed dicendum est non obinde præcisè excommunicari; sed quia apostatando à Religione se militiæ, & publicis honoribus tradiderunt: & idèd si tales pugnarent in bello propria manu, solum venialiter exilimo peccaturos, grauius tamen, quam beneficiatos Clericos.

5. Verum circa omnia supradicta non desinam apponere sententiam Duallij in 2. 2. Dini Thomæ tract. de charitate, q. 16. art. 7. vbi sic ait. Ego vero puto primùm Monachos conuersos, si professionem emiserint, non posse militiæ adscribi; debent enim se à negotiis secularibus subducere, & Deo soli, vna cum officiis, quibus sunt mancipati, vacare. Adde istud generare grauissimum scandalum, videndo eos ex vna parte vel deposuisse habitum; vel si cum non deposuerint, supraillum ensem, arcubium, & reliqua alia deferre, quo fit vt eorum superior non possit cum iis hac in re, quæ tantopere est scandalosa, dispensare. Secundò etiam puto, non posse Monachos Choro mancipatos, etiam si sacris Ordinibus non sint initiati, non posse similiter sectari militiam: sunt enim deputati, ad sacerdotium, vel ad minus Altari seruiendum: idèd que Christum, quem aliquo modo representant, debent in mansuetudine imitari. Tertio dico * Clericos in Minoribus militiæ se adscribendo non peccare per se, & ex vi Decretorum Ecclesiæ, quia de eis iura non loquuntur, minusque ius diuinum, & naturale; nec nobis licet illa iura ad personas non expressas extendere: ex accidente tamen, si * beneficium habeant, aut habitum, atque tonsuram deferant propter scandalum, quod tunc aliis militibus causatur, potest si esse peccatum, illudque pro qualitate scandali dati, mortale, aut veniale. Ita Duallius.

Quoad hoc ex Ref. Prima post seq. lege doctrinam §. vlt.

Sup. hoc supra in Ref. 52 in principio, & pro finem, vers. Ex accidenti.

* Sup. hoc ibidem in principio, & paulo post, vers. Excipiunt.

* Et pro hoc vlt. Ibidem inter mediū & finè vers. Quod etiam.

RESOL. LIX.

An Clerici constituti in Minoribus, vel Beneficiati licite possint pugnare, & ita faciendo peccent mortaliter?

Et an Beneficiatus, si propria manu in bello aliquem occidat, vel mutilet, beneficium resignare debeat, vel dispensationem super irregularitatem impetrare?

Et quid est dicendum de Religiosis laicis, & Monachis conuersis, vel choro mancipatis, an peccent pugnando propria manu?

Et an Clerici in Minoribus militiæ se adscribendo, peccent per se, & ex vi decretorum Ecclesiæ?

Et quid, si beneficium habeant, aut habitum & Tonsuram deferant, propter scandalum? Ex p. 6. tr. 6. Ref. 34.

§. 1. Circa præsentem quæstionem Molina tr. 2. de iniuria disp. 108. sub finem docet. Primò verendum esse, ne huiusmodi Clerici, si actu habeant beneficium Ecclesiasticum dicta faciendo mortaliter peccent: quia reddunt se ad officium, ad quod obligantur in idoneos. Vbi non dicit absolute eos peccare mortaliter, sed solum insinuat id esse probabile. Secundò Clericos non habentes beneficium, gaudentes tamen privilegio Clericali, vt si gestent Clericalem habitum aut ministerio Ecclesiastico deputati sint, aut in ordine ad illud de Episcopi licentia studeant, docet facientes peccare venialiter; quia faciunt aliquid suum statum dedecens, idèdque insinuat de Religiosis non constitutis in factis, quamuis putet hos grauius peccare, quam illos, venialiter tamen. Tertio docet alios Clericos seculares in minoribus constitutos non peccare dicta faciendo; quia hi habentur ex hac parte quasi Laici.

2. Lorca verò 2. 2. sect. 3. disp. 51. n. 12. putat his omnibus vi Canonum non prohiberi pugnam, atque adeò eos pugnando in bello iusto non peccare, nisi forte per accidens, quatenus se exponunt periculo incurrendi irregularitatem, atque ita reddendi se inhabiles ad suum officium.

3. Verum licet sententiam Molinæ amplectatur Coninch, disp. 31. de Bello, dub. 6. num. 87. Becanus cap. 25. quæst. 25. conclus. 3. Tamen ego puto cum Tom. VII.

RESOL. LX.

An in aliquibus casibus licitum sit Clericis pugnare? Et explanantur casus, in quibus Clerici pugnantes & occidentes non sint irregulares. Ex part. 6. tract. 4. Ref. 35.

§. 1. Respondeo affirmatiuè. Primò si id necessarium sit ad defensionem propriæ vitæ: Secundò si necessarium sit ad defensionem proximi innocentis, præsertim qui Reipublicæ valde utilis aut necessarius est, teste Caietano q. 40. art. 2. Tertio si necessarium sit ad defensionem Patriæ, aut Ciuitatis contrainiustos inuales, argumento cap. 2. de immunit. Eccles. Quarto si necessarium sit ad consecutionem iustæ victoriæ, ex qua salus Ecclesiæ, vel Reipublicæ Christianæ

Sup. hoc supra in Ref. 52. §. vlt. Nota quod, & in Ref. 56. cursum, & recitauer in fine eius §. 1. & seq.